

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ, מועד ב' תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 011282
שם התלמיד/ה: _____

עברית: הבנה והבעה

הוראות לנבחן

- עברית: הבנה, הבעה ולשון
- א. משך הבחינה: שתיים ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
- פרק ראשון – הבנת הנקרא – 60 נקודות
- פרק שני – הבעה בכתב – 40 נקודות
- סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראה מיוחדת: יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.
- השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – הבנת הנקרא (60 נקודות)

לפניכם שלושה טקסטים.

קראו את שלושת הטקסטים, וענו על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

קראו את הטקסטים 1–3 שבנספח המצורף, וענו על כל השאלות 1–13.

הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. (7 נקודות)

תופעת ההגירה למדינות אירופה אינה חדשה.

א. על פי שלושת הטקסטים 1–3, מדוע בעת כתיבת הטקסטים עלתה תופעה זו לסדר היום הציבורי באירופה?

ב. הביאו מכל טקסט משפט המוכיח את תשובתכם.

משפט מטקסט 1: _____

משפט מטקסט 2: _____

משפט מטקסט 3: _____

2. (12 נקודות)

בטקסט 1 מוצגת דילמה.

א. על פי טקסט 1, נסחו את הדילמה.

ב. על פי טקסט 1, הביאו שני נימוקים לכל צד בדילמה.

נימוקים של צד א –

(1) _____

(2) _____

נימוקים של צד ב –

(1) _____

(2) _____

3. (6 נקודות)

לפניכם משפט מטקסט 1.

"משבר ההגירה מאיים לא רק על 'אירופיותה' של היבשת אלא גם על אחדותה" (שורות 24–25).

א. הסבירו כיצד משבר ההגירה מאיים על "אירופיותה" של יבשת אירופה.

ב. הסבירו כיצד משבר ההגירה מאיים על אחדותה של יבשת אירופה.

4. (3 נקודות)

כתבו שלוש דרכים להתמודדות עם תופעת ההגירה.

בתשובתכם התבססו על שני הטקסטים 1 ו-2.

_____ (1)

_____ (2)

_____ (3)

5. (12 נקודות)

א. טקסט 2 כתוב במבנה של ריאיון.

ציינו סיבה אחת שבגללה בחרו כותבי טקסט 2 להציג את הטקסט במבנה של ריאיון ולא במבנה של מאמר.

ב. השאלות שמופנות למרואיין בטקסט 2 נחלקות לשני סוגים:

סוג I: שאלות המבקשות מידע

סוג II: שאלות המבקשות נקיטת עמדה

(1) העתיקו מטקסט 2 דוגמה לשאלה מכל סוג. (4 נקודות)

דוגמה לשאלה מסוג I: _____

דוגמה לשאלה מסוג II: _____

(2) הסבירו באיזה אופן השאלה מסוג II שהעיתקתם בסעיף ב(1) מבקשת נקיטת עמדה. (4 נקודות)

6. (4 נקודות)

טקסט 3 הוא מאמר עמדה.

כתבו את הטענה המרכזית של כותב טקסט 3.

7. (2 נקודות)

לפניכם משפט מטקסט 1, ובו מודגש ביטוי.

"מיליוני אנשים אומללים, שקצה נפשם במדינותיהם מוכות המלחמות" (שורה 1).

מהו פירוש הביטוי "קצה נפשם"? הקיפו את התשובה הנכונה.

א. הם מצויים בסכנת נפשות

ב. הם מתלוננים בלי הרף

ג. נמאס להם

ד. הם מצילים את נפשם

8. (2 נקודות)

לפניכם משפט מטקסט 1, ובו מודגשת מילה.

"המוני מהגרים צובאים על גבולותיהן של ארצות אירופה" (שורות 2–3).
מהו פירוש המילה "צובאים" במשפט זה? הקיפו את התשובה הנכונה.

- א. מערערים
- ב. פורצים
- ג. משתלטים
- ד. מתאספים

9. (2 נקודות)

לפניכם משפט מטקסט 1, ובו מודגש ביטוי.

"האירופים אובדי עצות" (שורה 4).

מה אינו פירוש הביטוי "אובדי עצות"? הקיפו את התשובה הנכונה.

- א. נבוכים
- ב. מסוכסכים ביניהם
- ג. אינם יודעים מה לעשות
- ד. מבולבלים

10. (2 נקודות)

לפניכם משפט מטקסט 1, ובו מודגש ביטוי.

"...המהגרים, שחיהם היו חסרי תוחלת בארצות המוצא שלהם" (שורה 29).

מהי משמעות הביטוי "חסרי תוחלת"? הקיפו את התשובה הנכונה.

- א. שאין בהם תועלת
- ב. נטולי ספק
- ג. נטולי תקווה
- ד. שאין להם בסיס

11. (2 נקודות)

לפניכם משפט מטקסט 2, ובו מודגש ביטוי.

"המנהיגים האירופים מצהירים הצהרות שאינן עולות בקנה אחד עם עקרונותיהם" (שורות 19–20).

מהי משמעות הביטוי "אינן עולות בקנה אחד"? הקיפו את התשובה הנכונה.

- א. אינן מתאימות אלה לאלה
- ב. אינן באות לידי ביטוי
- ג. אין סיכוי ליישם אותן
- ד. אינן סותרות אלה את אלה

12. (4 נקודות)

לפניכם משפט מטקסט 2, ובו מודגש צירוף.

"המדיניות של אירופה הייתה מדיניות של בת יענה" (שורה 32).

א. מהי "מדיניות של בת יענה"? הקיפו את התשובה הנכונה.

(1) הכלה של הבעיות והקשיים

(2) נקיטת יד קשה

(3) פעילות חסרת פשרות

(4) התחמקות מהתמודדות עם בעיות

ב. על פי הפירוש שהקפתם ועל פי טקסט 2, הסבירו באיזה אופן המדיניות של אירופה הייתה מדיניות של בת יענה.

13. (2 נקודות)

לפניכם משפט מטקסט 3, ובו מודגשת מילה.

"אין ספק שבמבט ראשון קשה למצוא דופי ברצון של האירופים" (שורה 5).

מהו פירוש המילה "דופי"? הקיפו את התשובה הנכונה.

א. ליקוי

ב. יתרון

ג. תכלית

ד. מעלה

פרק שני – הבעה בכתב (40 נקודות)

בחרו באחד מן הנושאים 14–15, וכתבו עליו מאמר בהיקף של כ-300 מילים לפי ההוראות.

הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

תוכלו לכתוב טיוטה בעמודים 11–12.

14. (40 נקודות)

מהגרים רבים שמגיעים לארץ חדשה ניצבים לפני דילמה: האם עליהם לוותר על המנהגים, התרבות והשפה שהביאו איתם מארצות מוצאם, ולאמץ מנהגי תרבות ושפה חדשים כדי להשתלב ולהיטמע בארץ החדשה, או שמא עליהם לשמור על תרבותם ועל שפתם? כתבו מאמר טיעון, ודונו בדילמה זו. נמקו את דבריכם. תוכלו להביא דוגמאות.

15. (40 נקודות)

בעקבות העלייה באנטישמיות בעולם גדל מספר העולים החדשים שהגיעו לשנה לישראל. אולם יש יהודים רבים המעוניינים לעלות ארצה, אך חוששים מן הקשיים בתהליך העלייה והקליטה ובייחוד מן המצב הביטחוני בישראל. כתבו מאמר טיעון, והביעו בו את דעתכם על עלייתם של יהודים ארצה בתקופת המלחמה. נמקו את דבריכם. תוכלו להביא דוגמאות.

נספח 1 – מאמרים

טקסט 1

מהגרים נקבצו עליה

מ' מורג

מיליוני אנשים אומללים, שקצת נפשם במדינותיהם מוכות המלחמות ורדופות העריצות והעוני, קמים ועוזבים את מולדתם – סוריה או לוב, עירק או תימן. המוני מהגרים צובאים על גבולותיהן של ארצות אירופה ומחפשים בהן עתיד טוב יותר.

5 האירופים אובדי עצות ושרויים בוויכוחים פנימיים – מה לעשות לנוכח הנחשולים האנושיים המסתערים על הגבולות וחוצים מדינות. במדינות מערב אירופה משתדלים לנהוג בהבנה ולקלוט את המהגרים, עם זאת הם מודאגים מן ההתגברות של תופעת ההגירה, ואילו במדינות מזרח אירופה כמו צ'כיה וסלובקיה נוהגים בקשיחות במהגרים ומסרבים לקלוט אותם.

10 אסונות קשים מכים במהגרים – בחופי לוב טבעו שתי סירות שעליהן מאות מהגרים, ובאוסטריה מתו עשרות מהגרים בתוך משאית של מבריחי גבולות. אלפי מהגרים חשופים למחלות וסובלים מתת-תזונה. לפי ארגון ההגירה הבין-לאומי, בשנה האחרונה טבעו למוות 3,492 מהגרים שניסו להגיע לאירופה דרך הים.

אולם האם אירופה יכולה להרשות לעצמה להיהפך – בחסות החמלה – ליבשת של מהגרים? בשנים האחרונות אירופה מוצפת מהגרים, ורבים מהם עושים באירופה כבשלהם. שכונות העוני בפרברי הערים הגדולות הולכות וגדלות והפשיעה מתרחבת; מהגרים עניים המתעלמים מן החוק והסדר 15 נמצאים במרכזי הערים, והסביבה משתנה בהדרגה לנגד עיניהם המבועתות של אזרחי אירופה; השינוי הדמוגרפי מהיר; במקומות עבודה מעדיפים להעסיק מהגרים על פני המקומיים, משום שהמהגרים מוכנים לעבוד יותר ולהשתכר פחות. האם יהיה נכון להתעלם מכל ההתרחשויות הללו ולפתוח את הגבולות לרווחה? זאת הדילמה הקשה שניצבת לפני אירופה.

20 |הדילמה הזאת מפלגת את מנהיגי מדינות אירופה וקורעת את האיחוד האירופי. הונגריה למשל בנתה חומת תיל כדי לעצור את זרם ההגירה המגיע מסרביה. האיחוד האירופי טען כי מעשה זה הוא הפרה של תקנות האיחוד המחייבות לאפשר תנועה חופשית בין המדינות. במדינות אחדות עולה כוחן של מפלגות קיצוניות הנאבקות בהגירה, וזוכות בשל כך לתמיכה מן האזרחים החוששים לאבד את הצביון התרבותי של מדינתם. 25 אם כן משבר ההגירה מאיים |לא רק על "אירופיותה" של היבשת אלא גם על אחדותה. המדינות החלוקות בנוגע ליחס כלפי המהגרים מתווכחות זו עם זו ומטיחות האשמות זו בזו, וכמה מהן מסרבות לשאת בנטל קליטת המהגרים; איטליה יוצאת נגד צרפת שיוצאת נגד בריטניה שיוצאת נגד חוקי ההגירה של האיחוד האירופי שיוצא נגד יוון שמצבה דומה למצבה של הונגריה שהוזהרה על ידי אוסטריה וגרמניה.

30 המהגרים, שחייהם היו חסרי תוחלת בארצות המוצא שלהם, אינם נבהלים מן התנאים הקשים הצפויים להם בתקופה הראשונה להגעתם לאירופה. כי מה הם קשיים אלה לעומת התלאות וסכנות המוות שמהן נמלטו?

בעת האחרונה הקצתה הנציבות האירופית למדינות האיחוד האירופי 2.4 מיליארד אירו לחמש השנים הבאות כדי להתמודד עם תופעת ההגירה. התקציב מיועד לבניית מרכזי קליטה למהגרים ולשילובם בחברה מחד גיסא, ולשיפור הפיקוח על הגבולות ולתקצוב תוכנית לגירוש מהגרים שלא אושרה בקשתם למקלט, מאידך גיסא.

מעובד על פי מורג, מ'. מלחמת העולם השלישי מרעידה את אדמת אירופה ההמומה, המודיע, כ' באלול תשע"ה (4 בספטמבר 2015).

טקסט 2

ריאיון עם אבי פרימור(1)

קולינס, ר' ובארי, ח'

האם חלה עלייה תלולה ופתאומית בזרם המהגרים המגיעים לאירופה?

כן. השנה מצפים ל-800 אלף עד מיליון מהגרים במערב אירופה בלבד, לעומת 400 אלף מהגרים שהגיעו אליה בשנה שעברה. כלומר בשנה אחת נרשמה עלייה של 200%-250 במספר המהגרים. טבעי שבעקבות עלייה זו הבהלה הולכת וגוברת.

5 | מהי הסיבה לעלייה התלולה במספר המהגרים דווקא בעת האחרונה?

זרם המהגרים גובר בשל מגוון סיבות: המשבר בסוריה, מלחמות האזרחים בעירק ובלוב וכן הבעיות באפריקה. צריך להבין – פליטים אינם בורחים לאישם. כשהם נמלטים מבעיות הם מחפשים מקום נוח. מערב אירופה הוא היעד הנכסף שלהם. הם מחפשים עבודה, סיוע הומניטרי ודמי כיס – עד שימצאו מקורות פרנסה.

10 | מדוע האירופים מאפשרים למהגרים הרבים לבוא בשעריהם?

ראשית, לקחי העבר. כמו כן האירופים זקוקים מאוד לידיים עובדות. במדינות כמו גרמניה, אוסטריה וכמה ממדינות סקנדינביה הזדקנה האוכלוסייה, ורוב המהגרים הם צעירים בגיל העבודה, והם מוכנים לעבוד גם בעבודות פשוטות בשכר נמוך.

מי עומד בימים אלה בראש המתנגדים למהגרים – השלטונות או האזרחים?

15 | היחס של השלטונות, בעיקר בגרמניה, הוא הומניטרי. בגלל השואה הם רוצים להוכיח לעצמם ולעולם שגרמניה של היום אינה ממשיכת דרכה של גרמניה הנאצית. ההתנגדות מגיעה מלמטה, מן האזרחים, המתקוממים נגד הנוכחות של מהגרים רבים ברחובות הערים, וכן מגורמים פוליטיים, לאומנים קיצוניים, המגבירים את ההתנגדות למהגרים.

20 | בשל הזעם של האזרחים, המנהיגים האירופים מצהירים הצהרות שאינן עולות בקנה אחד עם עקרונותיהם ועם תפיסת עולמם הבסיסית. כך לדוגמה, על אף הגישה ההומניטרית של קנצלרית גרמניה היא קראה לפזר את הפליטים בין מדינות האיחוד כדי שלא רק גרמניה תישא בנטל. קריאה זו נבעה מן הלחץ של האזרחים.

ראוי להעיר כי לפי האמנות והחוקים הבין-לאומיים, אירופה אינה מחויבת לקלוט בשטחה את כל המהגרים, אלא רק פליטים שנמצאים בסכנת חיים. אבל במקרים רבים אי אפשר לדעת מי |אכן נמצא בסכנת חיים. רבים מן המהגרים מתחזים לפליטים הנמצאים בסכנת חיים אף על פי שהם אינם כאלה.

האם אין חשש שעם זרם המהגרים יחדרו לאירופה גם פעילי טרור?

אפשר לומר זאת על כל הגירה. השאלה היא מה הממדים. אירופה די פתוחה, ואם רוצים אפשר להיכנס אליה באמצעות מסמכים מזויפים. מחבל לא צריך להתחפש לפליט כדי להיכנס לאירופה.

האם יש סיכוי של ממש לעצור את זרם המהגרים? האם יש תוכניות בעניין זה?

עד היום לא הייתה כל מדיניות בעניין. המדיניות של אירופה הייתה מדיניות של בת יענה. גם בשל התקווה שהתופעה תצטמצם או תחלוף מאליה וגם בשל הצורך של מדינות אירופה בידיים עובדות. אני מעריך שכעת הן מגיעות לרוויה, ולכן סביר שיגבשו מדיניות חדשה.

לדעתי, האירופים לא יוכלו לעצור לחלוטין את זרם המהגרים, אולם הם יוכלו להאט את קצב ההגירה. על פי המנטליות של אירופה, לא תיתכן הקמת חומה סביב היבשת. זה פשוט לא רלוונטי. אני מניח שיימצאו דרכים להאט את קצב ההגירה, למשל השקעה במדינות המוצא כדי למנוע ממהגרים פוטנציאליים לעזוב אותן. אני צופה שהבעיה לא תיעלם. מדינות אירופה יצטרכו לגבש מדיניות מעשית יותר ולתאם ביניהן דרכי פעולה כדי להתמודד עם הבעיה.

(1) אבי פרימור היה שגריר ישראל באיחוד האירופי, בבלגיה, בלוקסמבורג ובגרמניה. כיום הוא ראש המרכז ללימודים אירופיים באוניברסיטת תל-אביב.

מעובד על פי קולינס, ר', בארי, ח'. דרום תל אביב פינת בודפשט, יתד נאמן, כ' באלול תשע"ה (4 בספטמבר 2015).

טקסט 3

העולם רועש וגועש

ע' אברהמי

מי שמתבונן בכותרות העיתונים של השנה האחרונה מתוודע לאחד מן התהליכים העולמיים הבולטים של ימינו – הגירת המונים למדינות אירופה. רבעים שלמים בערים הגדולות במערב אירופה נהפכו לאזורים של מהגרים בלבד, והם חסומים אפילו בפני המשטרה המקומית. מדובר באיום דמוגרפי על מדינות מסוימות.

5 | אין ספק שבמבט ראשון קשה למצוא דופי ברצון של האירופים לסייע לבני אדם אומללים המבקשים לעצמם מפלט לאחר שחוו תלאות רבות במדינות כמו אפגניסטן וסוריה. אולם הניסיון מלמד שקשה מאוד לשפוט את התהליכים הללו לפי תמונת הרגע, שבה הם נראים כפליטים חסרי ישע הזקוקים לעזרה. במקרים רבים מתברר שאין מדובר בפליטים כאלה אלא במהגרים הרוצים לשפר את תנאי חייהם. לא אחת לאחר תקופה של התאקלמות וצבירת ביטחון עצמי להתמודדות עם הזרות, יש מהגרים המרגישים בבית ומנסים להעתיק את תרבותם למקומות מושבם החדשים, ויש היוצאים לפרשות דרכים ושודדים את הבריות. כמו כן סביר מאוד שגופים המנהלים מלחמה נגד העולם המערבי ותרבותו, מנצלים את תנועת ההגירה ההמונית ומחדירים בחסותה תאים חתרניים, המונחים לפעול בשעת כושר נגד המדינות המארחות אותם. לאיומים חמורים אלה יש לצרף את ההתמודדות על מקומות עבודה ואת האיום על רווחתן של האוכלוסיות המארחות. אלו הם כמה מן האתגרים שמציבה תופעת ההגירה הזאת.

זרם ההגירה הנוכחי אינו משאיר מרחב תמרון גדול, ואם לא ייעצר במהרה יש לחשוש שקרבה התמודדות בלתי נמנעת על אדמת אירופה. במקרה כזה יש חשש מפורענות חסרת סייגים וגבולות, שעלולה לשנות את המפה של אירופה ואף של העולם כולו.

מעובד על פי אברהמי, ע'. העולם רועש וגועש, יתד נאמן, ט"ז באלול תשע"ה (31 באוגוסט 2015).

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon